

82. Javier Marías'ın *Los Enamormientos* adlı romanında doğal olmayan anlatı biçimleri¹

Zeynep KAYACIK²

APA: Kayacık, Z. (2022). Javier Marías'ın *Los Enamormientos* adlı romanında doğal olmayan anlatı biçimleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 1261-1271. DOI: 10.29000/rumelide.1193100.

Öz

Güncel literatüre bakıldığında roman, öykü, şiir, deneme türündeki edebi eserlere genellikle mimetik eleştiri kuramları açısından yaklaşıldığı ve bahse konu edebi eserlerin içerebileceği antimimetik yönlerin pek göz önünde bulundurulmadığı gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, mevcut mimetik eleştiri kuramlarının eksik yönlerinin tamamlanabilmesi ve özellikle postmodern dönemde yazınsal yapıtların insanoğunun beşeri sınırlılığını aşan ve mimetik olmayan özelliklerinin incelenmesi için doğal olmayan anlatıbilim adlı bir disiplin ortaya çıkmıştır. Bu kuramsal yaklaşımın insan benzeri anlatıcı, hayvan, cansız bir nesne, makine, ceset, telepatik anlatıcı, her şeyi bilen birinci şahıs anlatıcı, sen ve/veya biz öyküsel anlatıcı gibi geleneksel mimetik kabulleri ihlal eden kurgusal temsillerin okuyucu tarafından daha iyi anlamlandırılabilmesine hizmet etmesi beklenmektedir. Bu çalışmada, dünyaca ünlü İşpanyol yazar Javier Marías³ tarafından kaleme alınan ve roman kişilerinin zihinlerini okuyan telepatik anlatıcı ve biz öyküsel anlatıcı dilinin kullanımı gibi bir dizi antimimetik anlatısal özellik içeren *Los enamoramientos* adlı roman doğal olmayan anlatıbilim açısından incelenmiştir. Bu doğrultuda yazarın, karakterlerin bilincine nüfuz eden telepatik bir anlatıcı tercih etmesinin nedeninin “mercek elde yaşamın mikro detaylarını” yansıtan bir anlatı üslubuna sahip olmasından kaynaklandığı görülmüştür. Cinayet, ölüm, şüphencilik vb. hususlarla ilgili roman karakterlerinin ne düşündüğünün ve ne hissettiğinin tam olarak bilinemeyeceğinden hareketle karakterlerin bilinçlerinin imgelem yoluyla sunulmasıyla derinlikli duygu tasviri yapılmıştır. Yazarın insanlığın en tipik hallerine ilişkin düşünce kesitlerini biz öyküsel anlatıcı diliyle aktarmasıyla tekil söylemden çoğul bir söyleme geçilerek kolektif bir bakış açısı sunulmuş ve anlatıcının anlatısal kimliği komünalleşmiştir.

Anahtar kelimeler: Javier Marías, 21. yüzyıl İşpanyol yazını, doğal olmayan anlatıbilim, zihin okuma, biz öyküsel anlatı

Unnatural narrative forms in Javier Marías' *The Infatuations*

Abstract

It has been observed that in recent literature literary works including novels, short tales, poetry, and essays are frequently analyzed through the viewpoint of mimetic criticism theories, with any potential anti-mimetic elements left out. Accordingly, a field known as unnatural narratology has evolved to

¹ Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih- Cođrafya Fakültesi İşpanyol Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öđretim Üyesi Prof. Dr. Hale Toledo'nun danışmanlığında yürütölen “Postmodern Anlatı Kuramları Işığında Javier Marías'ın Kurmacalarında Anlatı Stratejileri” başlıklı doktora tezinden yararlanılarak üretilmiştir.

² Öğr. Gör. Dr. Ankara Üniversitesi Latin Amerika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (Ankara, Türkiye) zkocer@ankara.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6902-3337. [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 02.09.2022-kabul tarihi: 20.10.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1193100]

³ Dünyaca ünlü İşpanyol yazar Javier Marías, bu makalenin tamamlandığı 11 Eylül 2022 tarihinde hayata gözlerini yummuştur. Ruhu řad olsun.

explore the non-mimetic elements of literary works that transcend the human constraints of human beings in order to fill in the gaps of the current theories of mimetic criticism, especially in the postmodern age. Theoretically, it is anticipated that such a theoretical approach will help the reader understand fictional representations that go against traditional mimetic presumptions, such as those that involve a telepathic narrator, an animal, an inanimate object, a machine, a corpse, and/or a “you or we” narrative. This study tends to examine acclaimed Spanish author Javier Marías' *The Infatuations*, which has a variety of anti-mimetic narrative elements, including a telepathic narrator who reads the minds of the novel's characters and the use of “we-narrative” language, through unnatural narratology. Accordingly, it has also been noted that the author favors a telepathic narrator because he possesses a narrative style that “reflects the smallest elements of life” and can reach into the characters' consciousness. A profound emotional depiction has been achieved by depicting the consciousness of the characters through imaginary visualization, considering that it is not possible to know exactly what the characters think and feel about issues such as murder, death, skepticism, etc. A collective point of view is presented by shifting from a singular discourse to a plural discourse. The narrator's narrative identity is communalized by the author's narration of the most typical states of humanity through the “we narrative” language.

Keywords: Javier Marías, 21st century Spanish literature, unnatural narratology, mind reading, we narratives.

Giriş

Fizik yasalarını, mantık ilkelerini ve insana özgü beşerî kısıtlamaları çiğneyen imkânsız hikâye temsillerine doğal olmayan (*unnatural*) anlatı adı verilir. Bahse konu kurgusal anlatılar mimetik unsurlara dayalı geleneksel anlatı kuramlarına aykırı kurmaca temsilleri içerir (Alber, 2014). Bununla birlikte bu tür anlatılarda gerçek dünyanın parametreleri açısından doğal kabul edilen özellikler de mevcuttur. Bu makalede, anti-mimetik nitelikleri bulunan anlatıların okuyucu tarafından anlamlandırılmasında “doğal olmayan anlatıbilimin” (*unnatural narratology*) edebiyat dünyasına önerdiği metodolojik yaklaşımın ilgili araştırmalara ne dereceye kadar kaynaklık edeceği incelenecektir. Daha özelde ise İspanyol romancı Javier Marías'ın *Los enamoramientos* (2011, Karasevdahılar) adlı anlatısının doğal olmayan anlatıbilim açısından okunmasının hedeflendiği bu çalışmada bahse konu teorik yaklaşım çerçevesinde doğal olmayan anlatıcı türleri ve özellikle postmodern kurmaca açısından taşıdığı önem üzerinde durulacaktır.

Bir eleştiri yöntemi olarak 1960'lı yıllardan bu yana gelişme gösteren anlatıbilim kapsamında anlatılar kurgusal (*fictional*) ve kurgusal olmayan (*non-fictional*) anlatılar; ya da etkileşimli (*conversational*) ve edebi (*literary*) anlatılar olmak üzere tek bir kuramsal bağlam altında ele alınmaya çalışılmıştır. Ancak son yıllarda gelinen noktada anlatıların mimetik ve mimetik olmayan yönleri göz önüne alınmadan hepsinin aynı kuramsal çatı altında ele alınmasıyla bazı hususların gözden kaçabileceği algısı ortaya çıkmıştır (Narrative Research Lab, 2022). Alber ve arkadaşları (2010) tarafından anlatı (*narrative*) kelimesi için yapılan pek çok tanımın da bu durumu destekler nitelikte olduğu; zira söz konusu tanımlarda gerçekçi metinlerin içerdiği mimetik unsurların anlatının tipik tezahürleri olarak algılandığı ve bu bağlamda anlatıların pek çok ilginç yönlerinin gözden kaçırılacağı ifade edilmektedir. Netice itibarıyla pek az kuramsal yaklaşım deneysel kurmacanın zamansal yapısıyla, postmodern metinlerin ve bilimkurgu vb. türlerin içerdiği imkânsız anlatısal unsurlarla ilgili açıklama getirebilmiştir (s.114). Bu çalışmayla post-klasik anlatıbilimin alt disiplinlerinden birini oluşturan doğal olmayan anlatıbilimin

mimetik olmayan kavramlarla oluşturulan kurguların okur merkezli yaklaşımlar açısından yorumlanmasına katkı sağlaması da hedeflenmektedir.

Yalnızca mimetik kabullerin baz alınarak oluşturulduğu kuramsal yaklaşımların anlatıları tamamen anlaşılabilir kılmasının mümkün olmadığı, bu minvalde mevcut mimetik teorilerin eksik yönlerini tamamlayan, anlatı kuramının kapsamını büyük ölçüde genişletecek ve bir dizi mimetik olmayan literatürü de içine alacak antimimetik bir modelin geliştirilmesi gerektiği söylenebilir (Richardson, 2006, s.138-140). Bu çerçevede, doğal olmayan anlatıbilim üzerine çalışmaları bulunan Jan Alber, Stefan Iversen, Henrik Skov Nielsen ve Brian Richardson gibi anlatıbilimciler geleneksel gerçekliğin boyutlarını aşan; fiziki, mantıki ve beşeri sınırlılıklar açısından imkânsız sayılabilecek kurgusal evrenlerin incelenmesi için yeni bir yaklaşım ileri sürmektedirler.⁴ Özellikle postmodern dönemde “tuhaf ve yenilikçi anlatıların” anlatıların mimetik anlayışına meydan okuma yollarını ve söz konusu anlatıların ne tür bir özellik içerdiğine ilişkin alternatif bir metodoloji ortaya koymaktadırlar (Alber, 2019). Bu tür anlatısal nitelikleri haiz edebi eserlerin en seçkin örneklerinden birini de Marías'ın *Los Enamoramientos* adlı kurmacası temsil etmektedir. Bahse konu romanda, anlatıcının karakterlerin düşünce ve hislerini isimsiz bir ses olarak yansıtmaması, diğer bir ifadeyle “zihin okuması” (*mind reading*) ve biz öyküsel anlatıcı (*we narratives*) dili kullanması gibi bir dizi mimetik kabulleri ihlal eden anlatısal teknik kullanması doğal olmayan anlatıbilimin inceleme alanına girmektedir.

Deneyisel edebiyat anlayışıyla biçimsel yeniliklere açık olan Marías⁵ edebi açıdan zengin ve farklı izlekler içeren anlatımıyla dünya çapında dikkatleri çekmiş ve birçok uluslararası ödülle taltif edilmiştir. Eserleri yaklaşık 50 dile çevrilen İspanyol yazar 2011 yılında yayımladığı *Los enamoramientos* adlı eseriyle İspanya Kültür Bakanlığınca yılın Ulusal Anlatı Ödülüne layık görülmüş, ancak prensip olarak devlet tarafından verilen hiçbir ödülü kabul etmediği gerekçesiyle anılan ödülü reddetmiştir (Jacobsen, 2016, s:1). Marías'ın roman kişilerinin algı ve düşüncelerine odaklanarak Ortega y Gasset'in deyimiyle “mercek elde yaşamın mikro detaylarını keşfe” (akt. Cohn, 2008, s.58) çıktığı bahse konu romanı Jeroen Vandaele gibi edebiyat bilimciler tarafından felsefi bir cinayet romanı olarak nitelendirilmiş, dahası söz konusu anlatının olay öyküsünden yoksun olabileceği bile ileri sürülmüştür (Vandaele, 2018, s.452). Bununla birlikte romanın doğal olmayan anlatısal özellikler barındırdığı yönünde bir husus üzerinde durulmamıştır. Çalışmamız kapsamında gerçekleştirilen incelemenin bu yönüyle özgün olduğu söylenebilir. Eserde özellikle karakterlerin bilincine nüfuz eden anlatıcının varlığının birinci şahıs anlatısı bakımından gayri tabii bir özellik olarak kabul edilmesi ve ayrıca söylemde biz öyküsel anlatıcı diline de yer verilmesi bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

⁴ Jan Alber, Henrik Skov Nielsen, Maria Mäkelä, Stefan Iversen, Rüdiger Heinze ve bir dereceye kadar da Marina Grishakova gibi bir grup genç araştırmacı doğal olmayan anlatılar üzerine kapsamlı, gelişen ve dinamik bir araştırma sahası oluşturmuş ve bu bağlamda bir teorik çerçevenin oluşmasını sağlamışlardır. Monika Fludernik, Marie-Laure Ryan ve James Phelan gibi anlatıbilimciler ise doğal olmayan veya postmodern anlatılara özgü bazı özellikleri teorik bir kapsamda ele almaya çalışmışlardır. Bu doğrultuda, bahse konu araştırmacılar arasında “doğal olmayan” (*unnatural*) ismi gayri tabii anlatıları tanımlamak için kullanılmıştır. Uluslararası Anlatı Çalışmaları Topluluğu tarafından (International Society for the Study of Narrative) 2008 yılında Texas'da gerçekleştirilen sempozyumda Alber, Nielsen, Iversen ve Richardson gibi araştırmacılar “doğal olmayan anlatı teorisi” üzerine bir panelde bir araya gelmişler ve doğal olmayan anlatı kuramının temellerini atılmışlardır. Anılan bilimsel toplantıda sunulan bildiriler anlatı araştırmaları açısından dünyanın en prestijli dergilerinden *Narrative*'nin 2010 yılında çıkan sayısında yayımlanmıştır. Daha sonra konuyla ilgili Almanya'nın Freiburg Üniversitesi'nde yapılan bilimsel çalışmalarda “Doğal Olmayan Anlatıbilim Sözlüğü” hazırlanmış ve böylece bir web sitesi (<https://projects.au.dk/narrativeresearchlab/unnatural>) araştırmacıların hizmetine açılmıştır. Brian Richardson, (2016). *Unnatural narrative theory. Style 50(4)*, s. 9.

⁵ Javier Marías'ın romanları biçim, anlatı teknikleri ve zaman algısı bakımından yazarın geleneksel gerçekçi roman anlayışını benimsemediğini göstermektedir. Özellikle modernist ve 1980'li yıllardan itibaren dünya edebiyatında hâkim bir estetik anlayışı olduğu görülmeye başlayan postmodern roman özelliklerinin İspanyol romancının anlatılarında da tezahür ettiği düşünülürse, onun eserlerinde toplumsal olana değil deneyisel, biçimsel ve kurgusal olana ağırlık verdiği söylenebilir (Zeynep Kayacık, 2022, Postmodern Anlatı Kuramları Işığında Javier Marías'ın Kurgularında Anlatı Stratejileri (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.13).

1. Doğal olmayan anlatıbilim çerçevesinde imkânsız (*impossible*) anlatıcılar

Edebiyat tarihi boyunca romanların, öykülerin ve oyunların gerçek dünyadaki bilgimize meydan okurcasına tezahür eden “doğal olmayan” yönlerinin bulunduğu pek çoklarının malumudur. Brian Richardson 2006 yılında kaleme aldığı *Unnatural Voices: Extreme Narration in Modern and Contemporary Fiction* adlı kitabında bu konuya şöyle değinir:

1954 yılında “Wolfgang Kayser anlatıcının hikâye anlatan biri olduğu gerçeğini gözden kaçırsak roman da ölmüştür” der. Zira anlatıcının ölümü romanın da ölümü anlamına gelmektedir. Kayser bu ifadesiyle bundan daha fazla yanılmış olamazdı. Felsefenin hümanizme karşı yarım asırlık saldırısına giriştiği sırada mevcut anlatı literatüründe geniş bir yelpazede *post-antropomorfik* anlatıcı ortaya çıkmak üzereydi. Bu değişimin göz ardı edilmemesi gerekirdi. Zira anlatı metinleri insan anlatıcıların ötesine geçerek geleneksel kurgunun yüzyıllardır süre gelen mimetik yönlerini kurcalamaya ya da doğrudan yok etmeye başlamıştır. Nitekim hiç kimse birinci şahıs anlatıcının tüm yetenek ve sınırlılıklarıyla artık eskisi gibi olacağını söyleyemez. (2006:1) ⁶

Anlatıbilim açısından son yıllarda dikkat çeken konuların başında ise bu tür gerçek dünyanın parametrelerini aşan söz konusu farklı/tuhaf anlatıcılar tarafından oluşturulan kurgusal evrenlerin okuyucu tarafından nasıl anlaşıldığı gelmektedir. Bu bağlamda, doğal olmayan anlatıbilim ise antik dönemden modern döneme kadar uzanan süreçte ortaya konan kurgusal anlatıların gayri tabii özelliklerini inceleyen post-klasik anlatıbilimin bir alt alanını teşkil etmektedir (Richardson, 2015).

Özellikle postmodern anlatılarda geleneksel kavrayışımıza aykırı sayılabilecek özellikler barındıran kurguların varlığı aşikârdır. Bu tür anlatılarda mantıksal ilkelerin, doğa kanunlarının ve beşeri kısıtlılıkların ortadan kalktığı; anlatıcı, roman kişileri, zaman ve mekân bakımından mimetik olmayan unsurların yer aldığı görülür (Alber, 2016). Alber, *Unnatural Narrative: Impossible Worlds in Fiction and Drama* (Doğal Olmayan Anlatılar: Kurmaca ve Dramada İmkânsız Dünyalar) adlı eserinde doğal olmayan hikâye dünyaları ve imkânsız anlatıcılarla ilgili detaylı örneklemeler ortaya koymuştur. Adı geçen yazara atıfla ifade edersek kurgusal anlatılarda anlatıcı bir insan ya da insan benzeri bir varlık olabilir. Anlatıcının bir hayvan, cansız bir nesne, bir makine, ceset olabileceği gibi “her şeyi bilen” birinci şahıs anlatıcısı (homodiegetik) olan metinlerin varlığından da söz edilebilir. Dahası içinde yaşadığımız dünyada roman kişileri tarafından yapılması imkânsız olarak kabul edilecek eylemlerin de ifa edildiği gayri tabii nitelikleri haiz anlatılar da vardır. Bunun yanı sıra, söz konusu kurgusal anlatılarda insanın gerçek dünyadaki kronotop algısını kökten değişime uğratabilecek kavramlar da kendini gösterebilir. Alber (2016), bahse konu imkânsız anlatıcı türlerini tek bir kategori altında inceleyebilmenin mümkün olmadığını belirtir ve her bir anlatıcı türünü alt başlıklar altında inceleyerek önemli bilgiler verir: Robert Olen Butler’ın *Jealous Husband Returns in Form of Parrot* adlı postmodern kısa hikâyesinin anlatıcısının sarı enseli bir Amazon papağanının olduğunu ifade eden bahse konu araştırmacı anlatıcısının “konuşan vücut uzuvları” ya da “herhangi bir nesne” olduğu postmodern anlatı metinlerini doğal olmayan anlatısal özellikleri bakımından bir tür analize tabi tutar (s. 61-80).

Diğer yandan postmodern kurgularda görülen bir diğer anlatıcı türünün ise telepatik birinci şahıs anlatıcılar olduğunu belirtir. Bu tür anlatılarda anlatıcı hikâye dünyasındaki diğer karakterlerin zihinlerine girerek aklından geçenleri okuması/algılaması gibi beşeri sınırlılıklar açısından imkânsız sayılabilecek bilinç sunumları icra eder. Alber (2016), birinci şahıs anlatıcıların hiçbir olağanüstü gücü bulunmadığını; dolayısıyla bilgisi ve algısının beşerî kısıtlılıklara göre şekillendiğini dile getirir (s. 82). Bu çalışmaya konu olan *Los enamoramientos* adlı romanın birinci şahıs anlatıcının kendine özgü mimetik yapısını aştığı ve zihin okuma tekniğiyle doğal olmayan insanüstü bir dizi özellik içerdiği anlaşılmıştır.

⁶ Yabancı dildeki eserlerden yapılan tüm alıntıların çevirisi tarafıma aittir.

Öte yandan Alber'in metinlerin karıştırılması (*script-blending*) ve bağlam zenginleştirici (*frame-enriching*) gibi ikincil stratejileri de doğal olmayan anlatıların fiziksel ve mantıksal olarak imkânsız görülen yönlerinin yorumlanmasına olanak sağlar (Iversen, 2013, s.96). Buna ek olarak, Alber'in yukarıda adı geçen kuramcılarla birlikte kaleme aldığı "Unnatural Narratives, Unnatural Narratology: Beyond Mimetic Modes" adlı çalışmasında ise anlatıların içerdiği gayri tabii unsurlar "doğal olmayan hikâye dünyası", "doğal olmayan zihinler" ve "doğal olmayan anlatı edimi" adlı üç kategori altında işlenmiştir (Buchholz, 2013, s.333).

Doğal olmayan anlatıbilim incelemeleri açısından önemli çalışmalara imza atan bir diğer isim olan Richardson'ın gayri tabii anlatımı edimiyle ilgili ortaya koyduğu modelin deneysel yazının daha iyi yorumlanmasına katkı sağlayabileceği görülmektedir. Richardson (2010) anlatıcıları olay öyküsüne dâhil olup olmayışına/konumuna göre gruplandırmanın yanlış olduğunu belirtir; söz konusu yaklaşımın pek çok çağdaş yazar tarafından da reddedildiğine ve bu bağlamda ikili tipolojiler yerine yazarın ürettiği anlatı modelini sorunsallaştıracak kavramların/görüngülerin üzerinde çalışılmasının gerekliliğine dikkat çeker (s.13). Bu çerçevede, birinci şahıs anlatısının insana özgü pek çok yönünün bulunmasına karşın birçok yönden de bu tür anlatıcı açısından farklılık gösteren unsurlar taşıyabileceğine işaret eder. Bu kapsamda, yazarın anlatı ediminde çelişkili, yarı insani veya tek bir anlatı sesine ve/veya konumuna indirgenemeyecek tutarsız söylem yığınlarını da bir araya getirebileceği ihtimalinin de göz ardı edilmemesini söyler. Bu minvalde, kurgusal anlatılar birinci ve üçüncü şahıslara özgü mimetik kabulleri ihlal edebilecek; geleneksel anlatımın doğal ve yerleşik pratikleriyle çelişen edebi ürünler ortaya koyabilir. Bu tür doğal olmayan anlatısal tipolojilere sen öyküsel (*second person narration*) ve biz öyküsel (*first plural narration*) anlatı formlarını örnek gösterir. Sen öyküsel anlatıda anlatıcı tarafından farklı noktalarda kullanılan "sen" zamiri öykü düzeyi dışındaki bir anlatıcıya işaret edebilir. Dahası "sen" öyküsel anlatı biçimiyle gerçek dünyadaki okuyucuya/dinleyiciye atıfta bulunuyor olabilir. Richardson'a göre bu tür anlatılar açısından Meksikalı yazar Carlos Fuentes'in Artemio Cruz'un Ölümü adlı romanı önemli bir örnek teşkil eder (s.17). Aynı şekilde biz öyküsel anlatı formunun da çok farklı büyüklükteki grupları ifade edebileceğini veya daha küçük ölçekte okuyucuyu kastediyor olabileceğini dile getirir. Diğer yandan Susan Lanser'e göre yazar biz öyküsel anlatı tipolojisiyle kolektif bir göreliliğe atıfta bulunur (akt. Richardson 2006, s.37). Bu tür anlatıcılar, genelde tek komünal anlatıcılar olarak otobiyografik konumdan uzaklaşarak bireyselliği ima eden belirteçler kullanmaktan kaçınırlar. Böylece mimetik olan anlatı denkleminde anlatıcı ve/veya başkahraman olarak direnç gösterirler ve anlatısal kimlikleri de komünalleşmiş olur. Söz konusu anlatı biçimine yer verilen pasajlarda benzer ve ortak fikirler sanki bir zihnin ürünleriymiş gibi sunulur (s.39).

I. Doğal olmayan bir anlatı: *Los enamoramientos*

Tüm bu anlatı kuramları ışığında incelenen Javier Marías'ın *Los enamoramientos* adlı eseri gerek birinci şahıs anlatısının mimetik olmayan anlatısal unsurlar içermesi gerekse de yukarıda açıkladığımız biz öyküsel anlatı dilinin kullanılması bakımından önemli bir örnek teşkil eder.

Roman Madrid'de bir yayınevinde çalışan ve her gün işe gitmeden önce aynı kafeye uğrayarak Luisa Alday ve Miguel Desverne adlı evli bir çifti uzaktan izleyen anlatıcı María Dolz'un bahse konu çiftin birden ortadan kaybolmasıyla başlayan olayları araştırmaya başlamasını konu edinir. Başlangıçta her gün uzaktan gözlemlemekten büyük huzur duyduğu söz konusu kişileri görmemesinin kendisinde yaratmış olduğu gerginlik ve daha sonra Miguel'in bir cinayete kurban gittiğini tesadüfen bir gazete haberiyle öğrenmesiyle devam eden süreç ortaya konur. Anlatının başlangıcında anlatıcı sese ilişkin işaretlerin açıkça verilmediği ve olay öyküsünde yer alan karakterlerin neredeyse sesinin pek

duyulmadığı bir anlatı söyleminin varlığı göze çarpar. Empati gücü yüksek bir anlatıcı olan María Dolz, anlatının gidişatını değiştirecek hamlelerde bulunur. Örnek vermek gerekirse Miguel Desverne cinayetine ilişkin bazı önemli sorulara cevap ararken ortaya koyduğu anlatı söylemine ara vererek kurgusal zihinlerin okuyucuya doğrudan sunulması, biz anlatı dilinin kullanıldığı düşünce kesitlerinin ortaya konulması gibi bir dizi anlatı oyununa başvurur. Böylelikle okuyucunun merakını artırmayı başarır. Bir yandan anlatıcı cinayetle ilgili hususları aktarırken diğer yandan da olay öyküsünde yer alan kurmaca zihinlerin neler düşünüyor olabileceğini hayali bir söylemle ifade eder. Olay öyküsüne bağlı olarak biz anlatı diliyle dile getirilen bölümlerde bireylerin cinayet, ölüm vb. kötü senaryolarda ne dereceye kadar duyarsızlaşabileceği aktarılır. Böylece okuyucunun merakla beklediği soruların cevabı anlatının sonuna kadar ertelenmiş olur. Açık uçlu bir sonla okuyucuya veda edilen eserde okuyucu doğal olmayan anlatsal deneyimler yaşar. Her ne kadar olay öyküsü bakımından sadeymiş gibi görünse de eserin anlatsallığı okuyucunun daha dikkatli olmasını gerektirir. Zira Marías okuyucusu yazarın eserini okurken ne derece meşakkatli bir serüvene atıldığını bilir.

Marías'ın yapıtta ele aldığı husus basit bir cinayet ve cinayete ilişkin perde arkası olaylardan ibaret değildir. Yazarın cinayetle ilgili “gerçeği farklı bir kılığa sokma yönünde hiçbir çaba göstermediği” (Cohn, 2008, s.23) söz konusu romanında anlatsal açıdan mimetik teamüllere aykırı bir dizi doğal olmayan anlatsal formların bulunmasıdır. Mimetik açıdan doğal olmayan bir anlatı unsuru olarak kabul edilen özelliklerin başında birinci şahıs anlatıma özgü olmayan karakterlerin zihinlerinin birinci şahıs tarafından sunulması/okunması ve biz öyküsel anlatıcı diline geçişlerin yer alması gelmektedir. Romanda anlatıcı ses tarafından karakterlerin hayali psikolojisi uzun uzun resmedilir. Diğer bir deyişle, birinci şahısla anlatılan metinde anlatıcı roman kişilerinin zihinlerinin içine girerek karakterlerin bilinçlerini temsil etmektedir. *First-plural narration* olarak adlandırılan “biz öyküsel” anlatıcı dilinin de anılan kurmaca kapsamında zaman zaman kullanılması doğal olmayan bir anlatsal üslup olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle mimetik olmayan anlatsal unsurların hâkim olduğu anlatı metninin doğal olmayan anlatıbilim açısından okunmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

I.I. Doğal olmayan bir anlatıcı olarak María Dolz

Richardson doğal olmayan anlatıyı, mimetik kabulleri ihlal eden anlatıcılar, olay öyküsü, karakterler, kurgular ya da bağlamlar içeren ve gerçekçi kavramlara meydan okuyan anlatı türleri olarak tanımlar (2015). Bu bağlamda, genelde gayri tabii yönlerin her şeyi bilen üçüncü şahıs anlatıcıya özgü olduğu düşünülse de yukarıda adı geçen kuramcılar “birinci tekil şahıslı” anlatı metinlerinde anlatıcının her zaman birinci kişiyi temsil etmediğini de gösteren durumların olduğunu ortaya koyarlar. Bir başka deyişle, bu tür anlatılar birinci tekil anlatıcıların her şeyi bilen anlatıcı konumunda yer alması, mimetik bir roman kişisinin bilebileceğinden daha fazlasını bilmesi, diğer karakterlerin zihinlerini okuması/yansıması gibi doğal olmayan anlatsal özellikler içerebilir. Bu tür anlatı metinlerinde karakterlerin bilincinin anlatıcının bakış açısıyla aktarılmasına telepatik birinci şahıs anlatısı adı verilir. Bu durum özellikle postmodern kurmacada görülen bir niteliktir (Alber, 2010, s.80). Bahse konu romanda olay öyküsünde yer alan diğer kurmaca kişilerin yerine düşünen, onların zihinlerini bir iç ses şeklinde söyleme yansıtan bir anlatıcı ile karşılaşılır.

Roman anlatıcının Miguel Desverne'in ölmek üzereyken çekilmiş fotoğraflarının bulunduğu gazete haberini görmesiyle başlar. Kapalı bir anlatı sesinin tercih edildiği anlatı metninin girişinde zaman, mekân ve karakterlerin kimler olduğu hakkında açık bir bilgi verilmez. Okuyucu anlatıcının ilk cümlelerinden söz konusu cinayeti gören bir tanık olduğu hissine kapılır. Olay örgüsü açısından

periferik⁷ bir anlatıcı konumunda bulunan María Dolz'un yaşanan cinayetin, karakterlerin ruhlarında yarattığı travmayı özümsemişti ve onların zihinlerine ayna tutarak hayali birer imgelem yarattığı görülür. Anlatıcı gerçekleşen cinayete ilgili araştırmalar yapmaya istekli değildir. Ancak bir yandan da zihninde de bu hadise ile olup bitenleri düşünmeden edemez. Karakterlerin bilinçaltına nüfuz ederek Miguel Desverne cinayetinin ruhsal durumunu nasıl etkilediğini ortaya koyar. María Dolz anlatı söyleminin bir yerinde söz konusu özelliğine ilişkin olarak şöyle bir itirafta bulunur: "... *Ne bir elveda. Bugüne kadar asla aklımdan bir başkasının düşüncelerinin ne olabileceğini geçirmemiştim, onunkilerin bile, bu benim tarzım değildi, hayal gücü fukarasıyım ben, kafam böyle çalışmaz benim ama şimdi neredeyse her an her dakika yapıyorum bunu.*" (Marías, 2015, s.47). María Dolz'un bahse konu ifadesinden de anlaşılacağı üzere o sıradan birinci tekil şahıs anlatıcısı özelliklerinden ayrışır. Olay öyküsünde yer alan karakterlerin yerine geçerek sanki kendileri konuşuyormuşçasına bir söylem tarzı ortaya koyar. Miguel Desverne cinayetinin ardından maktulün olay anında yaşamış olabileceği şaşkınlığı karakterin kendi konuşma biçimiymişçesine tasvir eden María çoğu zaman başta Miguel olmak üzere diğer karakterlerin iç sesini alıntılı bir şekilde aktarmayı sürdürür.

Dorrit Cohn'a (2008) atıfla ifade edersek Miguel'in ölüm anında aklından geçirebileceği olası düşünceleri María Dolz'un doğrudan aktarmasıyla okuyucu gayri tabii bir anlatısal deneyime eşlik eder. Anlatıcı her ne kadar cinayeti araştırma niyetinde olmadığını çeşitli seferler beyan etse de söz konusu cinayetin psikolojik etkisinden çıkamaz ve kimi zaman kendi iç sesi kimi zaman da karakterlerin bilincine nüfuz ederek onların iç sesleri ile dış ses arasında hızla gidip gelen bir anlatı söylemi ortaya koyar. Böylece söz konusu cinayetin olay öyküsüne dahil olan karakterlerde bıraktığı psikolojik etki daha güçlü sunulmuş olur. Burada çalışmamız açısından önemli olan hususun anlatı sesinin karakterlerin düşünce silsilesini biliyormuş gibi davranarak gayri tabii bir özellik taşıyan bir söylem geliştirmesi ve okurun olay öyküsüne nüfuz edebileceği şeffaf zihinlerin tasvirini sunmasıdır.

Marías'ın yukarıda bahsi geçen sahnelerde gayri tabii bir anlatı biçimini benimsediği görülse de bahse konu romancı bu hususun okuyucunun gözünden kaçmasını istemediğini şu ifadelerle aktarır: "*Sanki o zamandan beri başka biri ya da bilinmedik, yabancı bir zihinsel şekillenmeye sahip, o şekillenmenin bağlantılar kurduğu, irkilttiği bir insan olup çıktım*" (Marías, 2020, s.45). Bu ifadeyle de bir kez daha görüldüğü üzere yazar anlatı sesinin diğer karakterlerin zihinlerini okuma girişimiyle anlatısal mantık ilkelerini çiğnediğini ve anlatıda doğal olmayan bir deyiş bulunduğunu okuyucuya gösterir.

Dolambaçlı ve uzun cümlelerin yazarı Marías'ın geçmişe dönük bir anlatı üslubu benimsediği romanda beşeri kısıtlamalara sahip bir anlatıcı karakterlerin hayali iç sesini en dolaysız bir şekilde okuyucunun önüne koyar. Böylece karakterlerin hayali düşünce ve hislerine yer verilen pasajlarda karakterlerin iç yaşamına derinlikli bir bakış mümkün kılınmış olur:

Ne olur, ben son derece ciddi durumda, ölüm kalmı savaşı veren bir adamım, üstelik hiç suçum yok, beni bıçaklamalarına neden olacak hiçbir şey yapmadım, her günkü gibi otomobilden inmişim, derken aniden böğrüm, sonra bir kez daha, vücudumun saymadığım farklı yerlerine bir şeyin saplandığını hissettim, bir de baktım ki kan revan içinde kalmışım ve fark ettim ki, bu fikre hiç alışmadan, ortada bir neden yokken ölüyorum. Bırakın geçeyim yalvarırım size, benim yarım kadar aceleniz olamaz sizin, eğer bir kurtulma ümidi varsa bu hastaneye zamanında varmama bağlı. Bugün benim doğum günüm, karımın bir şeyden haberi yok, gerçi bir lokantada oturmuş kutlama yapmaya hazır beni bekliyor, bana bir hediyesi var muhakkak, bir sürprizi, ölürsen ondan mahrum kalacağım. (Marías, 2015:46)

7 Yan karakter.

Yukarıdaki pasajda görüleceği üzere, cinayet anını deneyimleyen bilincin yani Miguel'in düşüncelerinin hayali bir tahayyülü ortaya konur. Bu satırlarla saldırının gerçekleştiği sırada Miguel'in neler hissedebileceği anlatıcının imgelem gücüyle aktarılmış ve okuyucunun cinayet anına özgül bir şekilde odaklanması sağlanmıştır. Dolayısıyla anlatıdaki ölüm anına ilişkin incelikli duygu tasvirinin zirveye çıktığı görülmüştür. Luisa Alday kocası Miguel'in ölümünün ardından geride kalmanın insanın benliğinde ne derece derin izler açtığını "yarı düşünceli ve yarı dehşete düşmüş" haldeyken bilincinden geçebilecek olanlar olabildiğince açıklığıyla şu ifadelerle ortaya konur:

Evet, genellikle böyle düşünülür: Şu an olan, olup bitmiş olandan daha önemlidir, sonra eriş bizi illa rahatlatmış gibi. Şuan olan bir şeye nazaran olup biten bir şey sanki bize daha az acı vermelidir, ya da olaylar sona erdiğinde tahammül etmek daha kolay olur. [...]En çok acı veren, en çok çaresizlik yaratan ölmüş olmasıdır ve ölüm kalım noktasının yaşanıp bitmiş olması, insanın onu tekrardan yaşayamayacağı anlamına da gelmez. Eğer o ölüm eşiği bizimle yani hayatta kalmayı sürdürenlerle paylaştığı son şeyse insan nasıl onu bugününe taşımasın. Tam o anında olup biterken, hala hepimiz buradayızdır aynı boyutta, o ve biz aynı havayı soluyarak. Henüz zamanda ve dünyada çakışarak... Bilmiyorum nasıl açıklayacağım. (51)

Ortega y Gasset'e atıfla söylersek, bu pasajda yazar roman kişinin hayali psikolojisini tüm ayrıntılarıyla sunmakta ve roman kişisini ya da duyguyu tanımlamak yerine onu okuyucunun zihninde canlandırmayı seçmektedir. Böylelikle, romanda birinci şahıs anlatı kapsamında zihin okuma tekniğinin kullanımıyla mimetik kabullerin ihlal edildiği ve anlatıya antimimetik bir anlatısal özellik kazandırdığı gözlemlenir. Marías'ın karakterlerin zihinlerinin içine girerek içinde buldukları anlarda neler düşünüyor olabileceklerini hayali bir boyutta aktarmasının sebebinin yazarın gerçekleri anlatmanın imkânsızlığına inanıyor oluşundan kaynaklandığı düşünülmektedir. İspanyol romancının okuyucuya sunduğu şeffaf zihinler aracılığıyla göstermek istediği hususun bireylerin neler düşündüğünü ve neler hissettiğini tam olarak bilmenin mümkün olmadığı ancak onları empati yeteneğimizle anlayabilecek olmamızdır. *Los enamoramientos* romanına bakıldığında okuyucu empati yeteneği fazlaca gelişmiş, sosyal zekâsı yüksek bir anlatıcı ile karşı karşıyadır. Anlatıcı acıyı ve mutluluğu hayranlık duyduğu çiftin yerine hissederek, hatta onların yerine düşünür ve onların bilinçlerinden geçebileceğini düşündüğü fikirleri bir nevi duygudaşlık yaparak açıklar. Bunu icra ederken de doğal olmayan anlatısal yöntemlere başvurur:

Fark ettim ki ondan ödünç aldığım düşüncelerle konuşmadan ben daha çok zaman geçirmiştim, ayrıca onun verdiği esinle, ruh halinin bana bulaşmasıyla hayalinde bir başkasının zihnine girmek bayağı tehlikeli bir iş, sonrasında çıkmak zor olur bazen, sanırım bunun için pek az insan yapar bunu ve neredeyse herkes bundan kaçınır ve şöyle demeyi yeğler: "Oradaki ben değilim, onun başına geleni yaşama sırası benim değil, ne halt etmeye bir de onun acısını dert edeyim kendi kendime? Bu kötü deneyim ona ait, bana değil, herkes kendi ceremesini çeker. (Marías, 2015, s.51)

I.II. Doğal olmayan anlatı edimi olarak biz öyküsel anlatı

Marías'ın *Los enamoramientos*'unda doğal olmayan anlatıbilim açısından önemli bir izlek ise biz öyküsel anlatıcı dili kullanmasıdır. Hayranlık duyduğu Luisa ve Miguel çiftinin yaşadıkları karşısında neler hissedebileceklerini ve neler düşünebileceklerini anlamaya çalışan María Dolz eserin belirli kısımlarında olay öyküsüyle ilgili aktarımını durdurur; ölüm, geride kalma, unutma, unutulmuş ve şüphe gibi kavramlar üzerine kafa yorar. Hatta kendilik bilincinden uzaklaşan anlatıcı komünal bir bilincin aynası işlevini görür. Bu işlevi yerine getirirken de biz anlatıcı dilini kullanmayı yeğler:

(...) Ancak birisi hayatını kaybettiğinde düşünülür ya bir şey için geç olduğu- hatta her şey için- hele hele onu beklemek için – ve onu kayıtlardan silmekle yetiniriz. Yakınlarımız için de böyledir bu, bize çok zor gelse de çokça gözyaşı döküp sokakta yürürken olsun evde olsun görüntüsü gözümüzün önünden gitmese de, uzunca bir süre yokluklarına asla alışamayacağımızı düşünsek de. (...) onlara artık bel bağlamamak gerektiğinin farkındayızdır. Hiçbir şey hiçbir şey demektir. Gerçekte aklı almaz insanın, çünkü keskin anlamlar içerir ve bu da doğamızla çelişir. (...) Kim bilir buna nasıl dayanıp

sonrasında bunu nasıl anlatıyoruz? Gel zaman git zaman nasıl olup da unutuyoruz, sessizliğe gömülen onlardan nasıl uzaklaşıyoruz. (Marías, 2015, s.9)

Yukarıdaki pasaj biz anlatı dilinin kullanıldığı pasajlara bir örnek oluşturur. María Dolz'un Miguel Desverne cinayetini gazetede çıkan haberden öğrendiği ve kendisini hiç tanımayan yabancı bir kadın olduğunu dile getirdiği açıklama-merkezli giriş bölümünde homodiegetik ⁸anlatıdan biz anlatı diline geçilerek ölüm, geride kalma, unutulmuş, cinayet vb. hususlarda kolektif bir bakış açısı ortaya koyar. Burada empati kurma gücü yüksek olan María Dolz'un anlatının seviyesini birinci çoğul şahıs düzeyine çıkardığı ve evrensel bir empati seviyesini yakalamaya çalıştığı görülür. Ayrıca anlatıcının biz anlatıcı dilini kullanarak kendisini söylemin gerisine çektiği ve dikkati kendi üstünde tutmak istemediği gözlemlenir. Buna ek olarak anlatıcının biz anlatıcı diliyle aktardığı bölümlerde anlatı söylemi durur ve hikâyeye ilişkin cevaplar ertelenmiş olur. Sonuç olarak biz anlatıcı tekniği hikâye düzeyine değil, söylem düzeyine hitap eder:

İnsanlar bir şeyin neden olduğunu bilmek istemiyordu asla, salt ne olduğu yetiyordu onlara, dünyanın tehlikeleri, tehditler ve tedbirsizliklerle dolu olduğunu, bizi teğet geçen, öte yandan dikkatsiz kişileri ve belki de seçilmiş olmayanları yakalayıp işini bitiren tehditler ve tedbirsizliklerle dolu olduğunu bilmek yetiyordu. Sabahları, sadece on dakikamızı meşgul eden, sonrasında geride bir hüznün ya da iz bırakmadan unuttuğumuz, sonuca bağlanmış binlerce surla bir arada yaşıyorduk. Hiçbir şeyin ayrıntısına girmemeye ve hiçbir olayla ya da hikâyeye uzun uzadıya ilgilenmemeye ihtiyaç duyarız, çünkü şu veya bu şey dikkatimizi dağıtır, yabancıların başına gelen talihsizliklerden silkenir, belki de her birinden sonra şöyle geçiririz içimizden: 'Evet ne büyük dehşet. Ne felaket. Kim bilir başka hangi dehşet verici olaylardan kurtulduk? Her gün hayatta kaldığımızı ve ölmediğimizi hissedip bunun bilincine varmalıyız, başkalarının başına gelen zalimliklerin bize öğrettiği bu, tam aksi olsa çünkü, çünkü olay bizi harcayabilirdi. (Marías, 2015, s.33)

Kurgusal anlamın inşasının okuyucuya bırakıldığı bu bölümde de anlatı söyleminde anlatı düzeyleri arasında bir geçiş vardır. Burada yazar, María Dolz'un zihnini meşgul eden cinayetle ilgili düşüncelerini doğrudan göstermek yerine biz anlatıcı dili kullanarak anlatıcının söylemini komünalleştirir. Bu anlatısal strateji her ne kadar okuyucuyu María Dolz'un yaşamış olduğu deneyimle ilişkilendirmeye çalışsa da anlatıcının yaşamış olduğu tecrübeden uzaklaştırır. Sonuç olarak biz anlatıcı diliyle okuyucu hem doğal olmayan bir anlatısal deneyim yaşamış hem de anlatıcı bireysel düşüncelerine erişimi bir bakıma sınırlandırmıştır. Netice itibarıyla, mimetik anlatı kuramı açısından bakıldığında anlatıcı María Dolz'un biz anlatıcı dilini kullanması Luisa Alday ve Miguel Desverne çiftinin bilincini okuması ve kafede uzaktan seyretmesiyle bağdaşmaz. Anlatıcı olay öyküsünde yer alan bir karakterse bir diğer karakterin zihnine giremez veya zihnini gözlemleyemez. Konuşmaları bu şekilde aktaramaz. Eğer her şeyi bilen bir anlatıcı konumundaysa Javier ile gönül ilişkisi kuramaz. Anlatıcı aynı anda hem homodiegetik hem de heterodiegetik⁹ özelliklere sahiptir. Dolayısıyla eserde doğal olmayan anlatısal bir boyut söz konusudur. Sonuç olarak, eserin biz öyküsel anlatı diliyle aktarıldığı bölümlerinde Marías'ın ölüm, şüphelilik, geride kalmak ve yaşama ilgili insanlığın tipik hallerinin keskin bir tasvirini yaptığı görülür. Eserde yaş, köken, eğitim ve statüdeki tüm farklılıklara rağmen aslında insanların benzer olaylar karşısında aynı tavırları sergiledikleri ya da aynı alışkanlıkları edindikleri gösterilir.

Özetlemek gerekirse, anlatıcının birinci şahıs anlatısı bakımından gayri tabii bir unsur olarak kabul edilen diğer kurmaca zihinlerin içine nüfuz etmesi ve bunları kendileri konuşuyormuş gibi aktarması mümkün değildir. Yazarın herhangi bir şekilde turnak işareti içine almadan aktardığı bu hayali düşünce kesitlerinin ilk bakışta hangi karaktere ait olduğu karıştırılır. Birinci şahıs anlatıcılar bu eserde olduğu gibi diğer kurmaca zihinleri okuyamaz ya da içine nüfuz edemez. Doğal olmayan anlatıbilime göre

⁸ Birinci tekil anlatıcı.

⁹ Üçüncü tekil anlatıcı.

telepatik bir anlatıcı olarak kabul edilen María Dolz kendi zihnini cinayete kurban giden Miguel'in zihniyle bağdaştırır ve ölüm anında neler düşünüyor olabileceğini aktarır. Nitekim bu tür kavramlar geleneksel mimetik kuramlar kapsamında imkânsız tahayyül edildiğinden doğal olmayan anlatsal deneyimler olarak nitelendirilebilirler.

Diğer bir doğal olmayan anlatsal unsur ise homodiegetik anlatı metninde biz anlatıcı diline yer verilmesidir. Mimetik roman kuramlarına bakıldığında iki tür anlatıcının mevcut olduğu bilinir: Birinci ve üçüncü şahıs anlatıcı. Bu kapsamda değerlendirildiğinde biz anlatıcı dilinin de antimimetik bir unsur teşkil ettiği görülür. Anlatı söyleminde mümkün merteye kendini saklamaya çalışan anlatıcı biz anlatıcı dilini kullanarak insan yaşamına en tipik hallerinden duyarsızlaşma ve umursamama gibi durumlar üzerine en ufak ayrıntıyı bile uzun uzun anlatmaktan geri durmaz. Böylece bahsini ettiği hususu komünal bir çerçeveden aktarmış olur. Bunun ötesinde biz anlatıcı dilinin kullanılmasıyla mimetik ve doğal anlatı çerçevesi ihlal edilmiş olur.

Sonuç yerine

Kurgusal anlatılar güncel literatürde mantıksal ilkelerin, doğa kanunlarının ve beşerî kısıtlılıkların ortadan kalktığı, yeni anlatsal formların biçimlendirildiği hızlı ve karmaşık bir değişim sürecine girmiştir. Bahse konu değişim sürecini yönlendiren unsur bu anlatıların yüzlerce yıldır süre gelen mimetik yönlerinin eşelenmeye ya da doğrudan yok edilmeye çalışılmasıdır. Söz konusu anlatıların geleneksel mimetik kavrayışımıza aykırı telakkî edilen yönlerinin ortaya konulabilmesi amacıyla doğal olmayan anlatı kuramı ortaya çıkmıştır. Jan Alber, Stefan Iversen, Brian Richardson adlı anlatıbilimciler tarafından temeli atılan bahse konu kuramsal yaklaşım kapsamında fizik yasalarını, mantık ilkelerini ve insana özgü beşerî özellikleri çığneyen anlatıların içerdiği gayri tabii yönlerin incelenmesi hedeflenmektedir. Böylece özellikle postmodern dönemde anlatıların anlatıcı, olay öyküsü, roman kişileri, zaman, mekân bakımından antimimetik yönlerinin olduğu iddiasında bulunan bu kuramsal çerçeveye mevcut mimetik teorilerin tamamlanması ve bahse konu anlatıların daha anlaşılabilir kılınması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada, Javier Marías'ın *Los enamoramientos* adlı kurgusal anlatısının mimetik çerçevesini ihlal eden birinci şahıs anlatıcı tarafından karakterlerin zihinlerin içine nüfuz edilmesi ve söylem düzeyinde birinci şahıs anlatıcıdan biz anlatıcı diline geçilmesi gibi antimimetik unsurlar incelenmiştir. Bu bağlamda, deneysel yazını ile geleneksel roman anlayışına kafa tutan ve gerçeği olduğu gibi anlatmanın imkânsız bir girişim olduğuna inanan Javier Marías'ın roman kişilerinin zihinlerini şeffaf bir şekilde ortaya koyduğu görülmüştür.

Buna ek olarak romancının cinayet, ölüm vb. kötü senaryolar karşısında insanlığın geldiği duyarsızlık ve umursamazlık boyutunun biz anlatıcı dilini kullanarak komünal bir anlatı sesiyle aktardığı düşünce kesitleri gibi mimetik olmayan anlatı biçimleri üzerinde durulmuştur. Bu doğrultuda, *Los enamoramientos*'un yazarının ustalıklı kullandığı, karakterlerin zihinlerinin olduğu gibi yansıtılması tekniğiyle romancının derin düşüncesinin bir ürünü olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra, Marías'ın bu tür antimimetik bir yaklaşımla parçalı ve hafızaya dayalı bir anlatı söylemi geliştirdiği görülmüştür.

Kaynakça

Alber, J., Iversen, S., Nielsen, H. S. & Richardson, B. (2010). Unnatural Narratives, Unnatural Narratology: Beyond Mimetic Models. *Narrative*, 18(2), 113–136. <http://www.jstor.org/stable/40856404>

<p>Adres RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8 Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714 e-posta: editor@rumelide.com tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616</p>	<p>Address RumeliDE Journal of Language and Literature Studies Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8 Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714 e-mail: editor@rumelide.com, phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616</p>
---	---

- Alber, J., (2014). *Unnatural Narrative*, The living handbook of narratology içinde. <https://www-archiv.fdm.uni-hamburg.de/lhn/node/104.html>
- Alber, J. (2016). *Unnatural narrative: Impossible worlds in fiction and drama*. ABD: University of Nebraska Press.
- Bekhta, N. (2017). We-narratives: The distinctiveness of collective narration. *Narrative*, 25(2), 164-181. <https://muse.jhu.edu/article/657122/summary>
- Buchholz, L. (2013). Unnatural narrative in postcolonial contexts: re-reading Salman Rushdie's *Midnight's Children*. *Journal of Narrative Theory*, 42(3), 332-351. <https://projects.au.dk/narrativeresearchlab/unnatural> Erişim tarihi: 25.08.2022.
- Cohn, D. (2008). *Şeffaf zihinler: kurmaca eserlerde bilincin sunumu*. (F.B. Aydar, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Gasset, J. O. Y. (2012). *Sanatın İnsansızlaştırılması ve Roman Üstüne Düşünceler*, Çev. Neyyire Gül Işık, İstanbul: YKY.
- Jacobsen, C. C. (2016). *La narratividad en Los enamoramientos de Javier Marías* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Oslo Üniversitesi. Norveç.
- Iversen, S. (2013). Unnatural Minds. J. Alber, H. S. Nielsen, & B. Richardson (Ed.), *A Poetics of Unnatural Narrative* içinde. Ohio State University Press. s. 94-112. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1kqgw52.9>
- Kayacık, Z. (2022) *Postmodern Anlatı Kuramları Işığında Javier Marías'ın Kurgularında Anlatı Stratejileri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Marías, J. (2011). *Los enamoramientos*. Madrid: Alfaguara.
- Marías, J. (2015). *Karasevdahlar*. (S. Nilüfer, Çev.) İstanbul: YKY.
- Patron, S. (2019). Unnatural narratives, unnatural narratology: Contributions, problems and perspectives. *Pratiques. Linguistique, littérature, didactique*, (181-182). <https://doi.org/10.4000/pratiques.10324>
- Narrative Research Lab: Unnatural Narratology, (2022) <https://projects.au.dk/narrativeresearchlab/unnatural> Erişim tarihi: 19.08.2022.
- Richardson, B. (2006). *Unnatural voices: Extreme narration in modern and contemporary fiction*. Columbus: The Ohio State University Press.
- Richardson, B. (2015). *Unnatural narrative: Theory, history, and practice*. Columbus: The Ohio State University Press.
- Richardson, B. (2016). Unnatural Narrative theory, *Style*, 50(4), 385-405. <https://doi.org/10.5325/style.50.4.0385>
- Vandaele, J. (2018). The Philosophy is in the Telling: How Narrativity Embodies Cogitation in Javier Marías's *The Infatuations*. *Neophilologus*, 102(4), 451-470.